

Wyjaśnienie dotyczący derogacji naturalnej 17 500 godzin oraz szczególnych wymagań przewidzianych dla źródeł szczytowych

Dyrektywa IED wprowadza mechanizmy derogacyjne, dzięki którym możliwe będzie odsunięcie w czasie obowiązku stosowania wymagań emisyjnych określonych dla istniejących obiektów energetycznego spalania w Części 1 jej załącznika V. We wszystkich przepisach dyrektywy dotyczących mechanizmów derogacyjnych, w tym w art. 33 regulującym sprawy derogacji naturalnej, operuje się pojęciem „obiekt energetycznego spalania” w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 pkt 25 oraz art. 29 dyrektywy. Nie może być zatem wątpliwości co do tego, że kryteria decydujące o możliwości zastosowania po roku 2015 odstępstwa dla konkretnego istniejącego obiektu energetycznego spalania (w tym warunkujący możliwość skorzystania z odstępstwa w całym okresie eksploatacji obiektu limit 17500 godzin użytkowania tego obiektu od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2023 r.), należy odnosić do obiektów przy zastosowaniu zasad łączenia wynikających z art. 29 dyrektywy.

Cytowane wyżej postanowienia dyrektywy IED zostały przeniesione do polskiego porządku prawnego przepisami ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1101). Odpowiednikiem stosowanego w dyrektywie IED pojęcia „obiekt energetycznego spalania” jest pojęcie „źródło spalania paliw” zdefiniowane w dodanym do ustawy – Poś art. 157a pkt 7 i ust. 2. Zgodnie z tymi przepisami kilka kotłów, z których gazy odlotowe są, lub – w przypadku źródeł, dla których pierwsze pozwolenie na budowę wydano po dniu 30 czerwca 1987 r., lub dla których wnioski o wydanie takiego pozwolenia został złożony po tym dniu – mogłyby być, w ocenie organu właściwego do wydania pozwolenia, odprowadzane do powietrza przez wspólny komin, i których całkowita nominalna moc cieplna jest nie mniejsza niż 50 MW, stanowi pojedyncze źródło spalania paliw. Przy obliczaniu całkowitej nominalnej mocy cieplnej źródła nie uwzględnia się przy tym nominalnych mocy cieplnych tych jego części (kotłów), których nominalna moc cieplna jest mniejsza niż 15 MW. Tak rozumianym pojęciem źródła spalania paliw operuje się w art. 146a ustawy – Poś określającym warunki do skorzystania z derogacji naturalnej. Istotne jest przy tym to, że objęcie źródła derogacją naturalną skutkować będzie odstępstwami określonymi w ust. 1 tego artykułu dopiero od dnia 1 stycznia 2016 r. (od tego dnia dyrektywa IED ma zastosowanie do tzw. „źródeł istniejących”). Jakkolwiek zgłoszenie źródła do tej derogacji powinno było nastąpić do dnia 1 stycznia 2014 r., to oceniając spełnianie przez źródło kryteriów do zastosowania derogacji należy uwzględnić stan techniczno-technologiczny źródła wraz z efektami działań modernizacyjnych realizowanych lub planowanych do zrealizowania przed dniem 1 stycznia 2016 r.

W przypadku źródła złożonego z kilku kotłów odprowadzających gazy odlotowe do powietrza wspólnym kominem tylko cały zespół kotłów (jako jedno źródło) może być objęty derogacją, a limit czasu użytkowania źródła wynoszący 17 500 godzin będzie wyczerpywany zarówno przy pracy kilku tych kotłów, jak i jednego z nich. Po wyczerpaniu tego limitu – ale nie później niż w dniu 31 grudnia 2023 r. - wszystkie kotły powinny być wyłączone z eksploatacji. Jeżeli operator źródła zmieni pierwotne założenie i będzie eksploatował takie źródło lub jego część po dniu 31 grudnia 2023 r. (lub po wyczerpaniu limitu czasu użytkowania 17500 godzin), to przy określaniu wielkości dopuszczalnych emisji w okresie dalszej eksploatacji źródło będzie uznane za oddane do użytkowania po dniu 7 stycznia 2014 r. (art. 146a ust. 4 ustawy - Poś).

Jak już wcześniej podkreślono, derogacja naturalna dotyczy źródeł, których stan techniczny wskazuje na ograniczony czas ich dalszej eksploatacji. Podstawowym warunkiem tej derogacji jest wyłączenie źródła derogowanego z eksploatacji po wyczerpaniu limitu czasu użytkowania źródła, tj. 17 500 godzin, ale nie później niż w dniu 31 grudnia 2023 r. Jeżeli operator zamierza eksploatować źródło po skorzystaniu z tej derogacji – będzie ono w kontekście wymagań emisyjnych traktowane jako źródło nowe. Co istotne, w dyrektywie IED, a w ślad za dyrektywą także w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1546), nie przewiduje się dla źródeł nowych odstępstw, które uwzględniałyby ich eksploatację w reżimie „źródeł szczytowych”. Proszę także zważyć na treść akapitu 2 w uwadze pod załącznikiem nr 1 do przywołanego rozporządzenia. Nie bez powodu szczególne postanowienia odnośnie do rozliczania czasu pracy źródeł szczytowych dotyczą tylko źródeł objętych dwoma mechanizmami derogacyjnymi - derogacją cieplowniczą i Przejściowym Planem Krajowym, lecz nie dotyczą derogacji naturalnej. Kocioł, który w chwili obecnej spełnia warunki źródła szczytowego i korzysta z przewidzianych dla takiego źródła odstępstw od ogólnych wymagań emisyjnych, po objęciu derogacją naturalną, o której mowa w art. 146a ustawy – Poś, zachowa te odstępstwa na czas derogacji, w myśl ust. 1 tego przepisu. W konsekwencji jednak będzie musiał być wyłączony z eksploatacji, zgodnie z deklaracją prowadzącego instalację, albo - w przypadku dalszej eksploatacji - będzie musiał bez żadnych odstępstw spełniać wymagania emisyjne przewidziane w załączniku nr 6 do ww. rozporządzenia. Jeżeli zatem zamiarem prowadzącego instalację jest docelowe pozostawienie takiego kotła w eksploatacji jako źródła szczytowego, to nie powinien być on objęty derogacją naturalną, a zmiana układu odprowadzania gazów odlotowych z tego kotła powinna nastąpić przed dniem 1 stycznia 2016 r. (z zastrzeżeniem wynikającym z pkt 1).

Rozwijając wątek źródeł szczytowych, wskazać także należy, że w ww. rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. zamieszczono – za dyrektywą IED - szczególne postanowienia dotyczące źródeł szczytowych, które obowiązywać będą od dnia 2016 r. Zważywszy na definicję źródła spalania paliw podaną w art. 157a ust. 1 pkt 7 i ust. 2 ustawy – Poś, w przypadku kilku kotłów włączonych do jednego komina, do których od dnia 1 stycznia 2016 r. stosować się będzie pierwszą zasadę łączenia, spełniających warunki źródła szczytowego, źródłem takim będzie zespół wszystkich tych kotłów. Jednakże w rozporządzeniu postanowiono także (§ 10 i objaśnienia do załącznika nr 1), że przepisy dotyczące źródeł szczytowych będą stosowane odpowiednio do „części źródła odprowadzającej gazy odlotowe jednym lub więcej osobnym przewodem wspólnego komina, której czas użytkowania w roku kalendarzowym (liczony jako średnia krocząca z pięciu lat) wynosi nie więcej niż 1500 godzin, w przypadku gdy emisja z tej części źródła jest mierzona osobno”. Jeżeli zatem po 2015 r. źródło składać się będzie z dwóch kotłów, to – pod pewnymi warunkami – w ramach danego źródła może być wydzielona część szczytowa złożona z jednego kotła. Na gruncie cytowanego przepisu pojawiają się wątpliwości, czy wyróżnienie szczytowej części źródła jest możliwe wyłącznie w przypadku kotłów odprowadzających gazy odlotowe przez komin wieloprzewodowy. Wątpliwości te wynikają z literalnego brzmienia przepisu, z uwagi na zapis o jednym lub więcej osobnym przewodzie wspólnego komina. W naszej ocenie - zważywszy na różne uwarunkowania techniczno-technologiczne dotyczące odprowadzania spalin do powietrza - uprawnione jest stwierdzenie, że część szczytowa może być wydzielona także ze źródła złożonego z kilku kotłów włączonych do komina jednoprzewodowego. Kluczem jest w tym przypadku zastosowanie odpowiedniego monitorowania oczyszczonych gazów odlotowych przed ich wprowadzeniem do wspólnego komina i sprawdzanie spełniania kryteriów decydujących o zastosowaniu odstępstw ze względu na szczytowy charakter pracy części źródła. Warunkiem koniecznym jest zarówno odrębny pomiar emisji umożliwiający w szczególności ocenę dotrzymywania wielkości dopuszczalnej emisji dla szczytowej

i „podstawowej” części takiego źródła, jak również zapewnienie monitorowania czasu pracy części szczytowej.

Odnosnie do określania wielkości dopuszczalnej emisji dla źródła złożonego z kilku kotłów włączonych do jednego komina należy podkreślić, że mają w tym przypadku zastosowanie ogólne zasady wynikające z art. 224 ust. 2 ustawy – Poś. W myśl tego przepisu organ powinien określić w pozwoleniu wielkość dopuszczalnej emisji dla każdego źródła powstawania (tj. kotła) i miejsca wprowadzania (tj. komina) gazów lub pyłów do powietrza. Standardy emisyjne dla takiego źródła spalania paliw i jego części powinny być natomiast ustalone przy uwzględnieniu przepisu § 7 cytowanego wyżej rozporządzenia MŚ z dnia 4 listopada 2014 r.

Przekazując powyższe stanowisko informuję, że jest ono wyłącznie opinią i nie może być traktowane jako wiążąca wykładnia przepisów.